

ПРАВОСЛАВНИЙ СВИТОГЛЯД ЯК МОЖЛИВА МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

Сьогодні Україна перебуває на важливому етапі свого економічного, політичного та соціального розвитку. Долаючи наслідки кризи, ми починаємо працювати в режимі стабілізації та позитивних змін, узявши курс на розбудову демократичної, економічно розвиненої, соціально орієнтованої держави, яка прагне інтеграції до світового співтовариства.

Ефективність розвитку будь-якої країни характеризується тим, наскільки до її пріоритетів та загальнонаціональних стратегічних інтересів належить освіта, яким чином, в яких напрямках і на яких засадах відбувається процес підготовки кадрів для найважливіших сфер суспільства, як вирішуються першочергові проблеми кадрового потенціалу, якість якого і є запорукою успішного розвитку економіки, високотехнологічних галузей, науки, культури.

У контексті входження України в європейський освітній простір і тими змінами, які охоплюють усі структурно-змістовні компоненти, ці питання стають досить актуальними: не порушивши існуючу, достатньо ефективну, вітчизняну систему підготовки фахівців, відшукати засоби та методи, які б наближали нас до європейської спільноти і, разом із тим, запобігали втраті кращих досягнень національної освіти, духовності та культури. Необхідно зорієнтуватися й визначити ці основні ціннісні засади духовного відродження нації та співвіднесення їх з контекстом світової духовної й соціокультурної ситуації. Актуальність цієї проблеми пов'язана з однією особливістю стану суспільної свідомості сучасної України – масовим зверненням до релігії. Масштабність цього процесу можна розцінювати як відновлення та становлення релігійної сфери. Проте спостерігається наявна криза традиційних релігій, яка пов'язана з перехідним станом суспільства і є наслідком порушення механізмів відтворення традиційних ціннісних систем, що призводить до збільшення кількості нових і нетрадиційних релігійних рухів і течій різної природи.

Враховуючи невизначеність і складність процесів трансформації у соціокультурній сфері, на наш погляд, саме освіта повинна стати тим соціальним інститутом, що буде сприяти розвитку загальнолюдських ідеалів, які формують цілісне становлення світоглядної системи й зумовлюють утвердження гуманістичних переконань, спрямованих на відродження духовності українського суспільства на засадах традиційних релігійних цінностей.

Актуальним проблемам релігійної світоглядної спрямованості підготовки фахівців приділяли увагу у своїх працях такі вітчизняні учені-дослідники, як: М.І. Пірен, О.А. Матюхіна, О.Г. Романовський, І.А. Зязюн, П.Г. Дулин. Треба зазначити, що їх увага зосереджується в основному на викладаннях курсів окремих гуманітарних дисциплін.

Мета статті – у зв'язку з наслідками кризових явищ (як духовного, так і економічного характеру) обґрунтувати необхідність підготовки майбутніх інженерів на основі національного традиційного віросповідання.

Кадровий потенціал, молоде покоління сьогодні є головним фактором стійкого розвитку України і, у більшості своїй, рушійною силою докорінних перетворень у суспільстві. Саме вони є тим стратегічним ресурсом, найбільш активною його складовою, осередком принципово нових знань та ідей. Вони мобільні й повні сил для розбудови нового життя, краще налаштовані на впровадження інноваційних технологій та проектів й різноманітних сферах.

Ступінь ефективності успішної участі у вирішенні цих завдань визначається тим, наскільки молодь знає, розділяє та сприймає цілі й завдання державного та суспільного розвитку, пов'язує з ними свої життєві перспективи, має духовно-моральний потенціал, доброту, чесність, справедливість, працелюбність, любов до Батьківщини, а також необхідні фізичні та професійні якості.

Але обов'язково необхідно враховувати, що молодь, як певна соціально-вікова група, має ряд особливостей:

- по-перше, з об'єктивних причин її відрізняє несформованість ціннісних, духовно-моральних орієнтирів, брак життєвого досвіду, що збільшує ймовірність помилкового вибору під час прийняття відповідних рішень;

- по-друге, як і будь-яка соціальна група, молодь має власні цілі, котрі не завжди збігаються із цілями й інтересами усього суспільства;

- по-третє, молодь наслідує досягнутий рівень розвитку суспільства й держави, забезпечує послідовність, формує в собі образ майбутнього та несе в собі функцію соціального відтворення.

Отже, становлення молоді є періодом найбільш інтенсивного розвитку ціннісних установок, тому моральне виховання набуває особливої значущості.

Багато думок сьогодні існує з приводу того, що теперішня соціально-економічна та політична криза, яка загрожувала існуванню держави, не була б настільки жахливою й затяжною, якби не посилювалася кризою духу, кризою виховання, кризою людини. Матеріальне неблагополуччя в умовах наростаючої нерівності призвело до деморалізації суспільства. Понад 70 років войовничого атеїзму зробили багато для бездуховного буття в соціумі, і це найбільше позначилося на людях середнього й молодого віку. Скрізь можна спостерігати хабарництво, корупцію, лицемірство, хаос і в думках, і в настроях людей, агресію, насильство, бажання збагачення за будь-яку ціну.

У цій ситуації дуже важливо визначити, у чому причина “такого” нашого сьогодення, інакше нам не подолати загрози духовного розкладання людства. Праведний Іоанн Кронштадтський вважав, що “...у всякої людини, крім тваринної її природи, є ще духовна, – у тваринної свої вимоги, у духовної – свої” [1].

Залучення молоді до духовних і культурних цінностей традиційних релігійних конфесій здійснюється в освітній практиці всіх цивілізованих держав. Історично так склалося, що духовно-моральним вихованням у системі освіти одвічно і спеціально займалася Православна церква. “Саме православна релігія завжди була своєрідною духовно-моральною опорою суспільства, за допомогою якої зберігалися й передавалися від покоління до покоління моральні норми і принципи, традиції, звичаї й обряди, національні святині” [2]. Саме православна культура є однією з найважливіших областей соціально-гуманітарних знань. Вона завжди була надихаючим і організуючим фактором в освіті й вихованні людини будь-якого віку та статусу. На жаль, сучасна система освіти під впливом криз останніх років майже втратила свою духовну серцевину. Наша історія сповнена багатьма фактами, коли існувало навмисне, штучне насадження під виглядом духовних цінностей того, що ними насправді не було, підміна цінностей антицінностями. Наслідками приниження виховної, гуманістичної місії є покоління молоді, яке позбавлене моральних та громадянських цінностей і можливостей долучатися до глибокого розуміння суспільного й особистого змісту людського буття. Тому, на нашу думку, сьогодні необхідно будувати освітню парадигму на православній духовно-моральній основі й готувати кадри, орієнтовані на професійну діяльність у різних галузях на основі православного світогляду. Саме православна християнська релігія є основною традиційною релігією, належність і перевагу якій віддають більшість мешканців, а домінуючою церквою, за даними Державного департаменту релігій Міністерства юстиції України 2007 р. є Українська православна церква (Московського патріархату).

Необхідно зазначити, що світогляд формується під впливом соціального середовища й навчально-виховного процесу, який здійснюється всіма підрозділами, кафедрами ВНЗ та безпосередньо під час вивчення соціально-гуманітарних предметів. Цьому сприяє робота зі створення комплексних планів розвитку загальнолюдських ідеалів. Такі ідеали формують цілісне становлення світоглядної системи, яка зумовлює затвердження гуманістичних переконань, спрямованих на становлення духовності українського суспільства. Формування високих духовних ідеалів майбутніх інженерів на основі православного світогляду можна забезпечити сукупністю певних педагогічних умов: створення особливого духовного середовища через посередництво викладача гуманітарних дисциплін (тобто особистість викладача, його духовний та науковий світогляд), прийняття власного внутрішнього досвіду як цінного і неповторного (уміння самоаналізу та готовність до самовдосконалення), формування високої самооцінки, спрямованої на стимуляцію фахівця до майбутньої професійної діяльності (мотиваційна готовність до майбутньої інженерної діяльності).

Дуже важливо, щоб завдання підготовки інженерних кадрів, молодого покоління, формування їхнього світогляду вирішувалися в процесі навчання у ВНЗ. Не можна допускати підміни понять духовності й віри, духовної та світської освіти. Адже ще й досі у свідомості як студентів, так і

викладачів ВНЗ існує стереотипне уявлення стосовно того, що в нас світська освіта, яка не має жодного стосунку до духовної освіти. Для багатьох поняття “світська освіта” є синонімом до поняття “нерелігійна освіта”. Але ж світська освіта – це не атеїстична чи не релігійна освіта, а загальносоціальна громадянська освіта, яка здійснюється відповідно до соціального замовлення, що склалося в суспільстві згідно з державними освітніми стандартами. Саме так розглядає поняття “світська освіта” директор Інституту державно-конфесіональних відношень і права, доктор юридичних наук, професор І.В. Понкін.

Необхідно зазначити ще одну специфічну особливість формування релігійного світогляду: прихильники кожної з існуючих релігійних систем вважають свою віру істинною, і ця позиція визначає їх діяльність у культурній і соціальній сферах, підтримку, або негативне сприйняття процесів, що відбуваються. Прищеплювання майбутнім інженерам поважного ставлення до православних віросповідних традицій повинно також стати частиною виховної парадигми у вищому навчальному закладі, чому якраз і сприяє гнучкість Болонської системи.

Роль православного світогляду в суспільстві оцінюється по-різному: є думки, що він гальмує прогрес, є певною культурною специфікою, етнографічним супроводом тощо. Замість того, щоб бути основою життєдіяльності людини, православний світогляд стає певним варіантом етики. У цих умовах необхідно, щоб елементи теологічної освіти були тими коштовними вкрапленнями в лекційні курси з гуманітарних дисциплін, які б дозволяли нам готувати культурно (а значить, і духовно) грамотних фахівців. Адже сьогодні вже недостатньо готувати “технарів”, сьогодні конкурентоспроможними на ринку праці можуть бути лише всебічно підготовлені інженери. Знання, безумовно, є хоч і однією, але дуже важливою складовою впливу на світогляд. Необхідні також і власний досвід, активна громадянська позиція, наявність бажання пошуку істини. Отже, щоб готувати майбутні кадри на глибоких духовно-моральних основах важливо:

– викладати дисципліни у формі лекційних курсів, що відображають православний світогляд;

– передбачати універсальність підходів до найрізноманітніших явищ; розвивати свободу мислення, наукову творчість, звичку захищати власні погляди та принципи; сприяти дискусії;

– створити умови для проявів активної громадянської позиції, участі в соціальному служінні.

Висновки. Таким чином, на наш погляд, на основі православного світогляду ьнеобхідно готувати майбутні кадри, які будуть ставитися до своєї професійної діяльності не тільки як до способу збагачення, а й, перш за все, як до високого суспільного призначення, які будуть розуміти своє високе людське призначення у творчому розкритті талантів і служінні своїй державі та близьким.

Література

1. Кронштадский Св.И. Моя жизнь во Христе / Св.И. Кронштадский. – К. : Оранта, 2006. – 800 с.
2. Пірен М. Утвердження духовних цінностей громадянського суспільства і релігійна соціалізація особистості / М. Пірен // Соціальна психологія. – 2005. – № 6. – С. 31–41.
3. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 254 с.
4. Кураев А. Неамериканский Миссионер / А. Кураев. – С. : Изд-во Саратовской епархии, 2005. – 464 с.
5. Официальный сайт Отдела религиозного образования и катехизации Русской Православной Церкви [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rel.org.ru.
6. Православное информационное агентство Русская линия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: : <http://rusk.ru/st.php?idar=112334>.